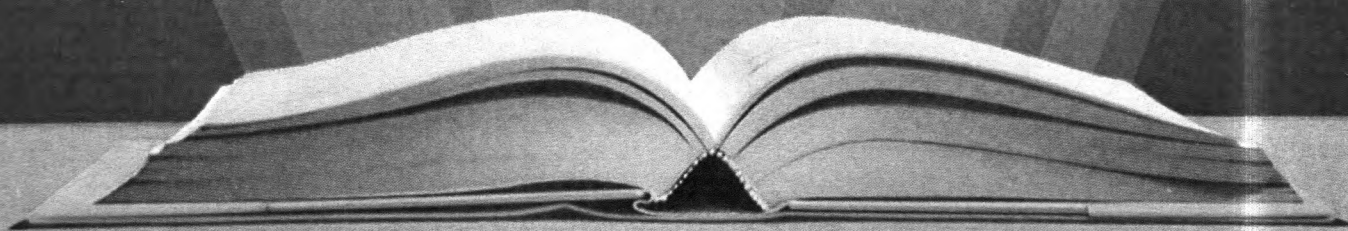

Освітній простір України

Науковий журнал

ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Освітній простір України

Науковий журнал
(випуск 12)

Івано-Франківськ

2018

**НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА”.**

(Освітній простір України. 2018 р. Випуск 12, 222 с.)

У журналі вміщено науковий доробок відомих українських та зарубіжних учених з актуальних проблем освіти дітей та молоді у сучасному полікультурному просторі в руслі її глобалізації.

Представлені результати наукових досліджень педагогічних, гуманітарних, психологічних та соціальних напрямів, які можуть бути використані науковцями, викладачами, аспірантами, студентами. Журнал розраховано також на всіх тих, для кого означені проблеми становлять науковий інтерес.

Видається з 2014 року.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань ВАК України.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20663-10463Р (від 15.04.2014 р.).

Друкується за ухвалою Вченої ради

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника”

Редакційна рада: д-р філол. наук, проф. В.В.Грещук (*голова ради*); д-р фіз.-мат. наук, проф. А.В. Загороднюк; д-р філол. наук, проф. В.І.Кононенко; д-р істор. наук, проф. М.В.Кугутяк; д-р юрид. наук, проф. В.В.Луць; д-р фіз.-мат. наук, проф. Б.К.Остафійчук; д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко; д-р політ. наук, проф. І.Є.Цепенда.

Редакційна колегія: д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко (*голова редколегії*); д-р психол. наук, проф. І.Д.Бех; д-р пед. наук, проф. Н.М.Бібік; д-р пед. наук, проф. В.І.Бондар; д-р пед. наук, проф. Г.П.Васянович; д-р істор. наук, проф. В.С.Великочий; д-р філос. наук, проф. І.М.Гоян; д-р філол. наук, проф. В.В.Грещук; проф. соціол. Д.Девіс; д-р пед. наук, проф. Т.К.Завгородня; д-р психол. наук, проф. Л.Д.Заграй (*заступник голови редколегії*); д-р психол. наук, проф. З.С.Карпенко; д-р пед. наук, проф. П.М.Коваль; д-р пед. наук, проф. Я.П.Кодлюк; д-р філол. наук, проф. В.І.Кононенко; канд. пед. наук, проф. В.І.Костів; д-р філос. наук, проф. В.К.Ларіонова; д-р пед. наук, проф. М.М.Марусинець; канд. пед. наук М.В.Матішак (*відповідальний секретар*); канд. пед. наук, доц. Л.О.Мацук (*відповідальний секретар*); д-р філос. наук, проф. Г.Й.Михайлишин; доц. К.Молнар; д-р психол. наук, проф. В.П.Москалець; д-р пед. наук, проф. З.І.Нагачевська; канд. пед. наук, доц. М.І.Олійник; І.І.Орос; канд. пед. наук, проф. О.С.Рега; д-р пед. наук, проф. О.Я.Савченко; д-р соціол. наук, проф. І.Соріна; д-р філос., д-р пед. наук, проф. В.М.Чайка; д-р пед. наук П.Шандор; д-р пед. наук, проф. І.М.Шоробура (*заступник голови редколегії*); д-р філос. К.Ющак.

Адреса редакційної колегії:

76000, Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 10, Педагогічний інститут
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

З М І С Т

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

<i>Беленька Ганна.</i> Вплив ідей Нової української школи на зміст діяльності педагогів закладів дошкільної освіти.....	7
<i>Лисенко Неллі.</i> Сучасна дошкільна освіта: шлях від традицій – до інновацій.....	14
<i>Лобода Ольга.</i> Професійна підготовка педагогів іноземної мови у республіці Болгарія.....	25
<i>Романовська Людмила.</i> Державна політика у сфері соціально-педагогічної підтримки материнства й дитинства в Україні у першій половині ХХ ст.	30
<i>Шуп'яна Мар'яна.</i> Гаазька конвенція: усиновлення іноземцями дітей, які є громадянами України в реаліях та перспективах	36

ВИЩА ШКОЛА

<i>Бахмат Наталія.</i> Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до моделювання рольової діяльності дошкільників: концептуальні підходи	42
<i>Бей Ірина.</i> Готовність майбутніх учителів іноземних мов до застосування проектних технологій у професійній діяльності: діагностика.....	49
<i>Борин Галина.</i> Художньо-естетичний розвиток дітей: напрями удосконалення підготовки майбутніх педагогів до взаємодії з сім'ями вихованців	56
<i>Бхіндер Наталія.</i> Професійна компетентність фахівців прикордонних відомств у республіці Індія: актуальні виміри	62
<i>Доманюк Оксана.</i> Когнітивний компонент у структурі готовності майбутніх вихователів до формування доброзичливості дітей старшого дошкільного віку	72
<i>Захарасевич Наталія.</i> Підготовка майбутніх педагогів до рольової діяльності дошкільників у вимірах педагогічної професії: структурний підхід.....	78
<i>Зеліско Любов.</i> Розвиток духовного потенціалу магістра права в контексті культурологізації освітньо-виховного процесу ЗВО.....	83
<i>Зорій Ярослав.</i> Військово-професійна підготовка майбутніх офіцерів запасу у провідних країнах світу.....	91
<i>Кіліченко Оксана.</i> Принципи впровадження контекстного навчання в процес підготовки майбутніх учителів початкової школи	98
<i>Кушнірук Мирослав, Мельник Андрій.</i> Теоретичні аспекти формування професійної культури правоохоронця	107
<i>Лазарович Надія.</i> Методичний аспект підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до участі в студентських олімпіадах	112
<i>Лисенко Олександра.</i> Професійно-ціннісні орієнтації майбутніх педагогів ЗДО: моделювання навчально-виховного процесу у сучасних закладах вищої педагогічної освіти	117
<i>Лісовець Олег.</i> Позааудиторна навчальна діяльність як складова системи формування соціально-правової компетентності майбутніх соціальних працівників.....	124
<i>Потапчук Тетяна.</i> Співпраця школи та закладів вищої педагогічної освіти: проблеми і перспективи	130

C O N T E N T S

THE HISTORY OF PEDAGOGICS

<i>Bielienska Hanna.</i> The influence of the New Ukrainian school idea on the content of the preschool pedagogues' activities.....	7
<i>Lysenko Nelli.</i> Modern preschool education: a path is from traditions to innovations.....	14
<i>Loboda Olga.</i> The system of foreign language teachers training in the republic of Bulgaria.....	25
<i>Romanovska Liudmyla.</i> State policy in the field of social and pedagogical support of maternity and childhood in Ukraine in the first half of the 20-th century	30
<i>Shupiana Mariana.</i> The Hague convention: adoption of children who are the citizens of Ukraine by foreigners, realities and prospects.....	36

HIGHER SCHOOL

<i>Bakhmat Nataliia.</i> The forming of future preschool educational institutions teachers' readiness to the preschools' role activities modeling: the conceptual approaches	42
<i>Bey Iryna.</i> Diagnostics of future foreign language teachers' readiness for the implementation of project technologies in vocational activity	49
<i>Boryn Galyna.</i> Artistic-aesthetic development of children: directions of improving the training of future teachers to interaction with the families of pupils	56
<i>Bhinder Nataliia.</i> Professional competence of specialists of border agencies in the republic of India: actual measurements	62
<i>Domaniuk Oksana.</i> Cognitive component in the structure of the future educators' readiness to form goodwill in children of junior preschool age	72
<i>Zakharasevych Nataliia.</i> Preparation of future teachers for role-playing activities of preschoolers in measurements of pedagogical profession: a structural approach	78
<i>Zelisko Lyubov.</i> The development of spiritual potential of master's degree of right in context of culturology of educational process of HEY	83
<i>Zoriy Yaroslav.</i> Military and professional training of reserve officers in the world leading countries	91
<i>Kilichenko Oksana.</i> Principles of introduction of the context teaching in the process of training the future teachers of the primary school	98
<i>Kushniruk Myroslav, Melnyk Andrii.</i> Theoretical aspects of the formation of law enforcement officer's professional culture	107
<i>Lazarovych Nadiia.</i> Methodical recommendations for the preparation of students of the specialty "Preschool education" in participation in the All-Ukrainian Student's Olympiad.....	112
<i>Lysenko Oleksandra.</i> Professional and value orientations of future pedagogues of preschool educational institutions: modeling of the educational process in modern institutions of higher pedagogical education	117
<i>Lisovets Oleg.</i> Extracurricular educational activity as the composition of system of forming the social and legal competence of future social workers.....	124
<i>Potapchuk Tetiana.</i> Collaboration of schools and establishments of higher pedagogical education: problems and prospects.....	130
<i>Prysiazhniuk Larysa.</i> The usage of the critical thinking development technology in preparing of future educators of preschool educational institutions to forming the social competence of preschoolers.....	137

УДК: 373. 2.091
DOI: 10.15330/esu.12.7-14

Ганна Беленька
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри дошкільної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
Hanna Bielienka
doctor of pedagogical sciences, professor
Head of the Department of Preschool Education
Boris Grinchenko Kiev University
h.bielienka@kubg.edu.ua

ВПЛИВ ІДЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

THE INFLUENCE OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL IDEA ON THE CONTENT OF THE PRESCHOOL PEDAGOGUES' ACTIVITIES

У статті здійснено аналіз впливу концепції та основних ідей Нової української школи на організацію освітнього процесу в дошкільних закладах освіти (ЗДО), виділено основні напрями діяльності вихователів дітей дошкільного віку, що потребують змін: ознайомлення з концепцією нової української школи задля забезпечення наступності між дошкільним закладом і школою, посилення роботи у напрямі просвітництва батьків, введення гнучкого розпорядку дня для дітей, відмова від колективних занять як основної форми організації освітнього процесу, забезпечення дітям вільного вибору діяльності. Автором підкреслена необхідність перегляду змісту освітніх програм для закладів дошкільної освіти з метою перенесення акцентів з когнітивного на морально-етичні компоненти змісту. Зазначено, що основною метою ЗДО, у відповідності до Базового компонента дошкільної освіти є формування життєвої компетенції дитини.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, діти дошкільного віку, Нова українська школа, наступність, організація життєдіяльності.

The article analyzes the influence of the concept and main ideas of the New Ukrainian School on the organization of the educational process in preschool educational institutions. The article outlines the main directions of pre-school teachers' activity in need of change: knowing the concept of a new Ukrainian school in order to ensure continuity between preschool institutions and schools, intensification of parent education, implementing flexible schedule for children, rejecting collective classes as the main form of organization of the educational process, providing free choice of activities for children. The author emphasizes the need to revise the content of educational programs for preschool education institutions in order to shift emphasis from cognitive to moral and ethical components of its content. It is noted that the main goal of preschool educational institutions, in accordance with the Basic component of preschool education, is the formation of the vital competence of the child.

Key words: preschool educational institution, preschool children, New Ukrainian School, continuity, organization of life sustainability.

Постановка проблеми. Успішне функціонування системи освіти можливе за умов забезпечення єдності мети та послідовного й наскрізного вирішення поставлених завдань в усіх її ланках. Зміни в одній з ланок системи автоматично

ведуть до змін у наступних. Тому заклади дошкільної освіти повинні з увагою поставитись до змін, що відбуваються нині у початковій школі. Це стосується як змісту освіти, так і організації освітнього процесу.

Враховуючи той факт, що початкова школа відмовилась від класичної дидактичної одиниці “урок”, як основної форми організації освітнього процесу на користь інтегрованих форм і дослідницько-ігрових методів навчання, актуалізується потреба у переорієнтації роботи педагогів першої (дошкільної) ланки в системі освіти. Відмова в закладах дошкільної освіти від занять, як основної форми організації навчання дошкільнят, обумовлює низку змін в організації освітнього процесу і передбачає своєчасну підготовку до них вихователів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти розглядається в роботах Н. Є. Васюкової, Н. В. Гавриш, К. Л. Крутій, М. В. Лазаревої, Н. А. Короткової, Н. Я. Михайленко та ряду інших авторів. Так, М. В. Лазарева вводить у науковий обіг поняття “спосіб інтеграції” як основоположну характеристику структури інтегрованих занять, що містить дві основні ознаки: характер залежностей компонентів (рівність чи нерівність) і ступінь їх взаємопроникнення. У роботах Н. Є. Васюкової розглянуто планування як механізм побудови інтегративного змісту педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти. Н. В. Гавриш та І. Р. Кіндрат, обґрунтовують доцільність інтегративного підходу в дошкільній освіті [4, 5], К. Л. Крутій пропонує блоково-тематичне планування на засадах інтеграції. В роботах Н. А. Короткової та Н. Я. Михайленко представлено оптимальну, з їхньої точки зору, модель освітнього процесу для дітей дошкільного віку. Оптимальна модель освітнього процесу в групах дітей дошкільного віку, на думку авторів, повинна з'єднувати гідності комплексно-тематичної і предметно-середовищної моделей, з ненав'язливою, партнерською позицією дорослого, гнучким підбором освітніх змістів і предметного матеріалу [4].

Проте, як бачимо, всі дослідження присвячені саме питанням організації навчання дошкільнят, а не цілісному процесу організації життєдіяльності дитини в закладі дошкільної освіти впродовж дня: від ранкового прийому до повернення додому.

Мета статті полягає у представленні завдань дошкільного закладу освіти щодо організації процесу життєдіяльності дітей в ньому з урахуванням потреб та інтересів самих дітей, запитів батьків, життя соціуму і концепції Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність діяльності закладів дошкільної освіти залежить від ряду факторів. Насамперед, від змін, що відбуваються в системі освіти. По-друге, від того як підготувався освітній заклад до зустрічі зі своїми вихованцями. І найважливіше, від того з яким настроєм й прагненнями зустрічає педагог своїх підопічних.

Щодо змін в системі освіти України, то тут головною подією є масове впровадження в практику роботи початкової школи ключової реформи Міністерства освіти і науки – Нової української школи. Сутність її полягає у переході від школи знань (обсягу інформації яка в сучасних умовах швидко застаріває) до школи компетентностей (поінформованості, обізнаності, вмінь застосовувати знання в житті) [1].

Враховуючи той факт, що одним із базових принципів Нової української школи є положення про безперервність освіти, заклади дошкільної освіти також залучені до цього процесу. Адже процес виховання, навчання та формування

особистості починається відразу від народження і триває пожиттєво. Державою на законодавчому рівні визнано, що базовими етапами фізичного, психічного та соціального становлення особистості дитини є вік немовляти (до року), ранній вік (1-3 роки), дошкільний вік (3-6/7 років) і наголошено, що неперервність здобуття людиною освіти є можливою за умови реалізації принципів перспективності і наступності між суміжними рівнями освіти [2]. Навчання у початковій школі тепер триватиме 4 роки, але перший і другий клас – адаптаційний період, коли діти навчаються за допомогою ігрових методів та проектної діяльності у різних формах взаємодії – парній, груповій, колективній. Таким чином реалізується принцип врахування вікових особливостей дітей й забезпечується м'який перехід від дошкілля до школи.

Згідно статистичних даних до закладів дошкільної освіти різного типу у 2018 році прийшло близько півтора мільйона дітей. Для них по всій Україні відкрили двері майже 15 000 дошкільних закладів. І вихователі взялися за виконання своїх обов'язків, які для більшості з них є покликанням. До цих обов'язків входить не лише робота з дітьми, як вважає більшість пересічних громадян, а й глибока робота з просвітництва батьків. Адже досі серед останніх побутує думка, що основним завданням дошкільного закладу є підготовка дітей до навчання у школі.

Проте часи і діти змінилися. Тому вихователі мають посилити діяльність у напрямі переорієнтації уваги батьків з інтелектуального розвитку дитини на моральний, роз'яснення значущості змістовного спілкування та спільної продуктивної діяльності для формування базових якостей особистості, ролі гри в дошкільний період дитинства. Вибудовуючи бесіду з батьками слід спиратися на дані психології та фізіології дитини, наводити аргументи вчених. В нагоді стануть напрацювання вітчизняних психологів з Лабораторії дошкільника Інституту психології імені Г. Костюка [3, 6].

Сьогодні і в родині, і в закладах дошкільної освіти інтенсифікація інтелектуального розвитку дошкільнят має поступитись місцем розвивальній та виховній складовим освітнього процесу. Адже, як бачимо, інтелектуалізація соціуму не зробила його кращим – ні добрішим, ні чемнішим, ні мудрішим. Тож сучасні пріоритети закладів всіх рівнів освіти маємо вибудовувати у площині соціалізації, морального та естетичного виховання, формування мотивів пізнавальної діяльності та прагнення особистості до саморозвитку.

Звертає на себе увагу той факт, що Державним стандартом початкової освіти навчання дитини писемному мовленню (читання, письмо) передбачено в початковій школі. І оскільки у Новій українській школі, перший і другий класи є адаптаційними, а навчання дітей тісно пов'язане з грою, в дошкільному закладі освіти спеціально готувати дитину до школи не потрібно. Усілякі тестування дітей при вступі до першого класу скасовано, тож лишати малюків дитинства заради оволодіння навичками рахунку, читання й письма в дошкільний період недоцільно. Кожна дитина індивідуальна і має свій темп розвитку. За два перші роки в школі вчителі, орієнтуючись на особливості кожної дитини, спокійно й виважено зможуть сформулювати у маленьких школярів всі необхідні вміння. А дошкільний заклад має забезпечити малюкам щасливе проживання дитинства – в любові, радості, грі й спілкуванні з іншими дітьми під супроводом педагога.

Це вимагає перегляд змістового наповнення Програм для закладів дошкільної освіти в контексті їх спрощення та переорієнтації з інтелектуального на морально-етичний компоненти. Разом з тим, маємо розуміти, що штучно уповільнювати інди-

відуальний темп розвитку дитини в період дошкільного дитинства. Є діти які в дошкільному віці значно випереджають в інтелектуальному розвитку своїх однолітків. Опанування знаннями є їхньою потребою й інтересом. Тож їх треба задовільнити. Шляхом організації розвивального освітнього простору, індивідуальної роботи, ігор, надання можливості дитині самостійно здобути знання, консультування батьків тощо.

Основним завданням дошкільної освіти лишається формування життєвої компетентності дитини на основі отриманих знань [2]. Тож слід наповнювати навчальні завдання таким змістом, щоб малюк міг використати отримані знання у повсякденні. Наприклад, при опануванні дитиною знанням про час, потрібно формувати вміння цінувати його: запропонувати самостійно визначити скільки часу потрібно їй, щоб одягнутися, прибрати іграшки, сервірувати стіл тощо. З цією метою можна використати пісочний чи інший годинник. Так ми привчатимемо дитину до самостійності й самоконтролю. Можливе й інше завдання – провести дослідження (тобто поспостерігати, поставити запитання й зробити висновки) скільки часу витрачають на домашню роботу й відпочинок у вечірні години всі члени родини. Таким чином сприятимемо розвитку спостережливості й емпатії, бажанню допомогти. Ознайомленню з цифрою допоможе пошук їх зовнішнього відображення в природі й предметному довкіллі: лебідь схожий на цифру 2, перевернутий спинкою донизу стілець може нагадати четвірку, хвіст у kota складається як цифра 6, окуляри схожі на цифру 8, а гілки дерев взагалі можуть “вимальовувати” цифри, тобто бути зігнутими чи переплітатись таким чином, що покажуть весь ряд натуральних чисел від 0 до 10! Пошук зображення цифр та букв в навколишньому оточенні сприяє розвитку як уваги, так і уяви, спостережливості й нестандартності мислення. Проте для дитини це цікава гра в процесі якої відбувається запам'ятовування навчального матеріалу.

Готуючись до нового навчального року вихователі складають перспективні плани роботи з дітьми, орієнтуючись на Програми розвитку дітей дошкільного віку та розпорядок дня (режим) дошкільного закладу. Загальні підходи до організації освітньої діяльності з дошкільниками висвітлені у Листі МОН України № 1/9-386 від 13.06.2018 “Щодо особливостей організації діяльності закладів дошкільної освіти в 2018/2019 н.р.” [7]. Зокрема в ньому зазначено, що сьогодні вихователі вільні у виборі програм, які рекомендовані для використання МОН України і розміщені на порталі міністерства. Вони можуть поєднувати їх, використовувати в повному обсязі чи частково, доповнювати. Щодо розпорядку (або режиму дня), то тут слід нагадати, що загальними компонентами режиму в усіх вікових групах ЗДО є: прибуття у ЗДО, ранкова гімнастика, самостійні ігри, приготування до сніданку, сніданок, допомога у прибиранні посуду, заняття, прогулянка, обід, сон, гігієнічна гімнастика, самостійна діяльність, полуденок, прогулянка, ігри, вечеря.

Проте, щоб перебування в закладах дошкільної освіти було цікавим, насиченим і корисним для дітей, у педагогів має бути чітке розуміння такого поняття як “гнучкість розпорядку дня”. Хоча створення й підтримання розпорядку має безліч переваг, спонтанність та творчість необхідні всім дітям. Тому під гнучкістю будемо розуміти зміни в розподілі часу на окремі моменти життєдіяльності дитини, обумовлені біоритмами дитячого організму та інтересами дітей, а також особливими подіями в природі та соціумі.

Наприклад, дитині зі збудливою, слабкою нервовою системою потрібно частіше відпочивати і більше спати. Цілком нормально, якщо ви дозволити їй дещо

подовжити денний сон і встати на 20-30 хвилин пізніше. Дітям, які швидко справляються з побутовими процесами: одяганням-роздяганням, прийомом їжі можна дозволити першими виконати їх, з тим, щоб вільний час вони змогли використати для справ, що є для них цікавими: помалювати після сніданку чи підвечірка, прозвести невелике дослідження в куточку природи, виконати трудове доручення.

Про особливі події в природі мова окрема. Насамперед, що можна вважати особливими подіями. Це і перший сніг, і веселка навпроти вікна, і зграя снігурів на горобині, грім і блискавка, дощ тощо. І якщо в цей час у вас по плану робота з картинною, аплікація чи інша діяльність, доцільно залишити все і разом з дітьми розглянути те, що привернуло їхню увагу і наразі є важливішим, бо дало поштовх мисленню, простір мовленню і почуттям. Не бійтесь змінювати тематику й змістове заповнення занять, рухаючись за дитячим інтересом та ініціативою. Адже план – не догма, а лише орієнтир спільних дій. Перший сніг – привід для того, щоб раніше розпочати і продовжити прогулянку, грім з блискавкою – скоротити її, але провести більш тривале спостереження через вікно групової кімнати, снігурі – тема для малювання і мотив для виготовлення годівничок. Перелік можна продовжувати й далі.

Побутові та соціальні події також можуть вносити корективи в життя дітей і впливати на зміну плану роботи вихователя. До побутових можна віднести дні народження дітей, значущі події в житті родин вихованців (народження другої дитини, ювілеї в родині, переїзд в іншу квартиру, ремонт, подорожі та враження від них тощо), до соціальних – свята (Свято урожаю, Новий рік, Різдво, Пасха, День Конституції, День українського прапора тощо). Підготовка до свят позначається на розкладі життя. Насамперед тематиці свят підпорядковуються спостереження і заняття, трудова колективна та індивідуальна діяльність дітей. Можливо в цей час у розпорядку дня дещо зменшиться час на побутові процеси, кількість спеціально організованих колективних занять на користь тематичних бесід, проектної чи трудової діяльності, пов'язаної з підготовкою до свята.

Значущі події в житті суспільства, що захоплюють уми дорослих, позначаються на поведінці і відображуються в їхніх розмовах, без сумніву здатні впливати як на зміст освітнього процесу, так і на зміни у розпорядку дня дошкільного закладу. Мова йде про такі речі як військові події в країні, майдан, вибори, Олімпійські ігри тощо. Враховуючи той факт, що діти завжди переймаються емоціями дорослих, радимо відкрито виявляти їх і пояснювати, враховуючи вік дітей і рівень розуміння проблеми. У такі дні можна відмовитися від організованих занять, замінивши їх спілкуванням та бесідами на відповідну тему. Доцільним буде перегляд фрагментів зрозумілих дітям телерепортажів, збільшення часу на самостійну художню діяльність, розмови-міркування, ознайомлення з професіями дорослих (журналіст, телеоператор, ведучий телепередач, спортивний суддя, арбітр тощо), фантазування, ігри по типу "Інтерв'ю", "Репортаж з місця подій" та інші.

Розпорядок дня може бути гнучким як для колективу дітей, так і для конкретної дитини. Індивідуальна гнучкість впроваджується, насамперед, з врахуванням самопочуття та стану здоров'я дитини. Якщо настрої чи самопочуття дитини не сприяють активним видам діяльності чи колективній роботі, дайте дитині можливість побути на самоті, зайнявшись легкими улюбленими справами, або просто відпочити й нічого не робити. При цьому не полишайте її своєю увагою: скажіть, що розумієте її стан, і за бажанням вона сама вирішить коли їй приєднатися до гурту дітей.

Якщо ж розпорядок дня буде занадто суворим, діти будуть відчувати дискомфорт через обмеження в діях і реалізації власних бажань. Тому доцільно продумати

впродовж дня події, які будуть особливо приємними для всіх. Це може бути нова казка з використанням елементів театру, цікава гра за участі вихователя, фруктовий сюрприз, перегляд мультфільму, рухливі фантазії (танці) під музику тощо.

Ще раз наголосимо, що в ранньому і молодшому дошкільному віці акцент в роботі вихователя має бути зроблений на здоров'ї дитини, її емоційному благополуччі, формуванні навичок здорового способу життя, самообслуговування та етикету. У старшому дошкільному віці пріоритетом постає формування таких особистісних якостей дітей як ініціативність, відповідальність, самостійність, толерантність.

Для всіх дітей важливою є свобода вибору діяльності. Тому однозначною сьогодні має стати відмова від застарілих підходів: фронтальних форм організації освітнього процесу, класичного (потиличного) розташування дітей під час навчання, статичних поз на заняттях тощо.

Про таку форму організації освітнього процесу як заняття, очевидно треба сказати окремо. Фронтальні заняття мають місце в закладі дошкільної освіти. Особливо підсумкові за результатами вивчення великої теми (Осінь, Птахи, професії дорослих тощо). Але не можна вважати їх основною формою організації навчання дошкільнят. Адже діти вчаться кожної миті в процесі взаємодії з навколишнім природним і соціальним світом. Колективних занять має бути не більше ніж одне – два на місяць. Щоденні ж заняття у їх класичному вигляді слід замінити на проектну діяльність, або ігрову, інтегровану з іншими продуктивними видами. Саме слово “заняття” має залишитися лише у свідомості вихователя. Для дітей це – просто спільна діяльність з вихователем, результатом якої є нове знання й нові вміння.

Пропонуємо й у розкладі занять, який так полюбляють вивчати батьки, замінити сухе слово “заняття” наступним чином: ігрові інтегровані заняття, дослідження в природі, формування рухів, основи художнього мистецтва, музичний розвиток, конструювання та логіка, мовний розвиток і етикет, основи домоведення тощо.

В освітньому процесі як дошкільного закладу, так і початкової школи провідним має стати спілкування дорослого з дітьми у формі діалогу. Тому дошкільнят треба вчити не лише слухати дорослого, а й ставити йому запитання, висловлювати власну думку, формулювати судження. Вмінню критично мислити допомагає навчити художня література, а саме обговорення змісту, мотивів і результатів дій героїв твору, придумування нової кінцівки твору.

А наостанок про головне – настрій вихователя, з яким він зустрічає дітей і проживає (а не відпрацьовує) кожен новий день. Настрій забарвлює діяльність вихователя, характеризує його життєвий тонус. В основі настрою лежать емоції, які є складною реакцією організму на внутрішні й зовнішні фактори впливу на людину. Настрій вихователя заразливий, він передається дітям, впливаючи на їхнє сприйняття, готовність зрозуміти сказане, бажання слідувати вказівкам педагога. Помічено, що діти завжди тягнуться до людей, яким властивий підвищений веселий настрій, і, навпаки, уникають людей похмурих, неусмішливих, нудьгуючих. Їх сковає настрій смутку, пригніченості дорослого. Тому від настрою вихователя значною мірою залежить результат освітнього процесу. Дбайте про нього, регулюючи власні емоції.

Проте, навіть майстерно володіючи мистецтвом перевтілення, не завжди вихователі можуть приховати свій поганий настрій від дітей. Та й не потрібно цього робити. Треба, по можливості, пояснити дітям його причину (погане власне самопочуття чи близьких людей, нечемна людина зустрілася в транспорті, негода за вікном, втома, негативний результат якоїсь справи тощо). Це спонукатиме дітей до

розуміння свого вихователя, вияву співчуття, бажання поліпшити настрої. Єдиним "табу" у вияві негативного настрою має бути крик. "Крик – це найвірніша ознака відсутності культури людських відносин", зауважив свого часу Василь Олександрович Сухомлинський. А оскільки вихователь – це педагог, культурна людина з вищою освітою, крик просто неможливий у його діяльності.

До речі, австралійський психолог, професор Джо Форгас, який вивчає емоції, дійшов висновку, що роздратований, сердитий, поганий настрої змушує людину зогічніше і чіткіше думати. На відміну від щасливих людей, пригнічені краще порожються з висновками і легше приймають рішення. Тож дозвольте собі інколи показати свій настрої дітям, але не зловживайте ним, а спробуйте використати з користю.

Висновки. Підсумуємо все вище сказане. Орієнтирами у новому навчальному році закладів дошкільної освіти є:

- з метою забезпечення неперервності освіти – орієнтація на зміст і завдання як Базового компоненту дошкільної освіти, так і Нової української школи;
- задля єдності підходів і виховних впливів на дитину зі сторони родини й закладу освіти – посилення роботи в напрямі просвітництва батьків;
- для створення комфортних умов перебування дитини в ЗДО – введення гнучкого розпорядку дня;
- відмова від заняття як основної форми організації освітнього процесу в дошкільному закладі;
- забезпечення дітям вільного вибору діяльності;
- збереження позитивного настрою педагога на зміни в освіті та соціумі як запоруки емоційного комфорту та успішності дітей в оволодінні необхідною життєвою компетентністю.

Література:

1. Нова українська школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://mon.gov.ua/.../bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
3. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посібник / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, К.В. Карасьова [та ін.]; за ред. Т.О. Піроженко. – К.- Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 272 с.
4. Кіндрат І. Р. Інтеграційні засади побудови освітнього процесу в сучасному дошкільному навчальному закладі // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 22 (257). – С. 114-120.
5. Крутій К., Гавриш Н. Новий закон України "Про освіту": які зміни очікують на дошкільня? // Дошкільне виховання. – 2017. – № 11. – С. 2-6.
6. Сучасні діти – відображення цінностей дорослого світу : методичні рекомендації / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, К.В. Карасьова та ін.; за ред. Т.О. Піроженко. – К.- Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 120 с.
7. Інструктивно-методичні рекомендації "Про особливості організації діяльності закладів дошкільної освіти в 2018/2019 навчальному році" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: centr.cv.ua/wp-content/uploads/2018/06/LMON_1_9-386.pdf

References

1. Nova ukrajinsjka shkola [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: // <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Bazovyj komponent doshkiljnoji osvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: // <https://mon.gov.ua/.../bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
3. Dytyna u suchasnomu socioprostorі : navchaljnyj posibnyk / T.O. Pirozhenko, S.O. Ladyvir, K.V. Karasjova [ta in.]; za red. T.O. Pirozhenko. – K.- Kirovograd: Imeks-LTD, 2014. – 272 s.
4. Kindrat I. R. Integracijni zasady pobudovy osvitnjogho procesu v suchasnomu doshkiljnomu navchaljnomu zakladi // Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. – 2012. – # 22 (257). – S. 114-120.
5. Krutij K., Ghavrysh N. Novyj zakon Ukrainy "Pro osvitu": jaki zminy ochikujutj na doshkillja? // Doshkiljne vykhovannja. – 2017. – # 11. – S. 2-6.

6. Suchasni dity – vidobrazhennja cinnostej doroslogho svitu : metodychni rekomendacii / T.O. Pirozhenko, S.O. Ladyvir, K.V. Karasjova ta in.; za red.. T.O.Pirozhenko. – K.– Kirovohrad: Imeks-LTD, 2014. – 120 s.
7. Instruktyvno-metodychni rekomendacii “Pro osoblyvosti orghanizacii dijajnosti zakladiv doshkiljnoji osvity v 2018/2019 navchalnomu roci” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: centr.cv.ua/wp-content/uploads/2018/06/LMON_1_9-386.pdf

Одержано статтю: 9.04.2018

Прийнято до друку: 24.04.2018

УДК: 373.2 : 371.89 : 001.895
DOI: 10.15330/esu.12.14-25

Неллі Лисенко,

доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ
“Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника” (м.Івано-Франківськ, Україна)

Nelly Lysenko,

Doctor of pedagogic sciences, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
doshkilnaosvita@i.ua

СУЧАСНА ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ШЛЯХ ВІД ТРАДИЦІЙ – ДО ІННОВАЦІЙ

MODERN PRESCHOOL EDUCATION: A PATH IS FROM TRADITIONS TO INNOVATIONS

Актуальність сучасних підходів до проєкологічної освіти зумовлює сучасний стан природного довкілля. Традиційно її розглядають у руслі завдань ознайомлення дітей з природою. Основи екологічної спрямованості змісту знань про живу і неживу природу закладені у працях відомих педагогів – представників європейських освітніх систем: Я.А.Коменський, Ф.Фребель, С.Френе, а також послідовників їхніх ідей в Україні: С.Русова, В.Сухомлинський, К.Ушинський та ін. Спираючись на наукові підходи біологів, екологів, фахівців у галузі охорони природи для дітей дошкільного віку рекомендовані знання, які доступні для їхнього сприйняття. Це знання про атмосферу, ґрунти, води, рослин і тварин та ін. включно із процесами, які у них відбуваються. Відповідно природне довкілля постає перед дошкільником як цілісне і неподільне з яким людина взаємодіє, пізнає і охороняє. Природа є її житлом, їжею, одягом, натхненням для творчості і діяльності. Згубний вплив на рослини, тварини, озера і ріки обмежує позитивний і об’єктивний погляд у майбутнє.

Відповідно проєкологічну освіту слід розпочинати змалку для того, щоб кожна дитина оволоділа не лише знаннями про природу, а й практичними навичками її охорони.

Зміст проєкологічної освіти є досить багатограним і різностороннім, отож дітям її визначають як знання про світ, у якому вони живуть; про повітря, яким вони дихають; про їжу, якою вони харчуються; про оточення дорослих і однолітків, з якими вони спілкуються; про стиль життя їхньої сім’ї і родини.

Новітні освітні технології передбачають неподільну єдність між науковими знаннями та виховними цілями, які вони реалізують. Відповідно вони взмозі змінювати стиль і якість життя дітей та їхніх батьків. Проєкологічна освіта опирається на наукові основи організації керівництва нею у закладах дошкільної освіти та на принципи дошкільної дидактики. Її зміст може бути зреалізований у різних формах.

У статті наведено приклад організації зеленого дошкільця у Республіці Польща в руслі ініціатив Міжнародної фундації прихильників природи “Children and Nature Network”. Практика зеленого (лісового) дитячого садка спрямована на максимальне залучення дітей до використання проєктних методів пошуково-дослідницької діяльності у пізнанні природного довкілля. Такі методи покликані забезпечити дітям широкий обсяг інформації

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

**Освітній простір України
Випуск 12**

Видається з 2014 року.

Адреса редколегії: 76000, Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 10,
Педагогічний інститут
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Ministry of Education and Science of Ukraine
VASYL STEFANYK PRECARPATHIAN NATIONAL UNIVERSITY

SCIENTIFIC JOURNAL

EDUCATIONAL SPACE OF UKRAINE

Edition 12

Published since 2014.

Editorial Board Address: 76000, Ivano-Frankivsk, 10 Mazepa St.
Pedagogical Institute
SHEI “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”

Головний редактор *Василь Головчак*
Літературний редактор *Надія Вебер*
Комп’ютерна правка і верстка *Лідія Курівчак*
Коректори *Надія Вебер, Надія Грицив*

*За зміст і достовірність фактів, цитат, власних імен
та інших відомостей відповідають автори статей*

Видавець і виготовлювач
Видавництво ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Бандери 1, тел. 71-56-22

Здано до набору 01.06.2018 р. Підп. до друку 19.06.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір ксероксний. Гарнітура “Times New Roman”.
Ум. друк. арк. 18. Тираж 100 прим.

(Рестраційне свідоцтво Серія КВ № 20663-10463Р)